

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ:ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

(Δ.Ι.Κ.Σ.Ε.Ο)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ»

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΡΟΚΙΔΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΠΑΠΙΝΓΚΟΥ ΑΝΕΝΤΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1821 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ 5-9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1827.....10-11

2.2: ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ 11-12

2.3: ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ 13

2.4: ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ 13-14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1843 15-17

3.2: ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ 18-23

3.3: ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ 23-28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1893 29-30

4.2: ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ.....30-32

4.3: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ 33-37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1929.....38-41

5.2: ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ.....41-43

5.3:ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ.....43-45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟ 2010 ΕΩΣ

ΣΗΜΕΡΑ 46-48

6.2: ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ 48-52

6.3: ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ 53-54

ΕΠΙΛΟΓΟΣ 55-56

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....57

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτήν την εργασία γίνεται λόγος για τις πτωχεύσεις του ελληνικού κράτους. Για τις απαρχές της οικονομικής κρίσης όπου παρουσιάζεται στην συνέχεια αναλυτικά δομημένη η ιστορική αναδρομή της οικονομικής κρίσης από τις αρχές του 1827 όπου πρωτοεμφανίστηκε η οικονομική κρίση μέχρι σήμερα. Γίνεται αναφορά στους λόγους για τους οποίους προκλήθηκε, στις συνέπειες που επέφερε καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1821 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Οικονομία είναι το σύνολο των συνειδητών και συστηματικών ενεργειών των ανθρώπων που διαβιούν σε μια κοινωνία, και περιλαμβάνει την παραγωγή, διανομή, ανταλλαγή και την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών καθώς και την γενικότερη οικονομική κατάσταση ενός κράτους ή του πλανήτη ολόκληρου.

Οικονομική κρίση

είναι μια διαταραχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές στις οποίες οι λανθασμένες επιλογές και τα προβλήματα οικονομικού κινδύνου αυξάνονται με αποτέλεσμα να αδυνατούν να διοχετεύσουν τα κεφάλαια τους σε παραγωγικές επενδύσεις και σε αποδοτικούς τομείς.

Οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες

όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη (Κουφάρης, 2010)

Η οικονομική κρίση αποτελεί τη μια από τις δυο φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων και πιο συγκριμένα τη φάση της καθόδου, όταν δηλαδή η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μια συνεχή συρρίκνωση.

Πτώχευση είναι η κατάσταση στην οποία μπορεί να επέλθει ένα κράτος λόγω της αδυναμίας του να αποπληρώσει τα χρέη του. Κατ'επέκταση γίνεται στάση πληρωμών. Με αποτέλεσμα να μην μπορεί πλέον να ανταποκριθεί στις εσωτερικές και στις εξωτερικές οικονομικές του υποχρεώσεις με μόνη πηγή εσόδων τα εσωτερικά εισοδήματα.

Κυρίως η πτώχευση μπορεί να προσέλθει από:

α) από την κερδοσκοπική επίθεση εναντίον του εθνικού νομίσματος (κίνδυνος που σε μια χώρα της Ευρωζώνης δεν υφίσταται, λόγω του κοινού νομίσματος),

β) από την αρνητική οικονομική συγκυρία στις χρηματαγορές, η οποία μπορεί να καταστήσει αδύνατο ακόμη και τον «υγιή», τον εγγυημένο δηλαδή δανεισμό της. Ένας κίνδυνος υπαρκτός

σήμερα όπου υπάρχει μια παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση εν εξελίξει ακόμα και για μια χώρα της Ευρωζώνης αφού, σύμφωνα με την συνθήκη του Μάαστριχτ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απαγορεύεται να αγοράζει ομόλογα των κρατών – μελών της Ευρωζώνης,

γ) από το αποτέλεσμα «μιας σειράς ετών» ελλειμματικών προϋπολογισμών, κατά την διάρκεια των οποίων το κράτος δαπανούσε περισσότερα από όσα εισέπραττε, ενώ χρηματοδοτούσε τα ελλείμματα του με συνεχώς αυξανόμενα δάνεια (ομόλογα) από τους πολίτες, από τις τράπεζες, από επενδυτές και από άλλα κράτη,

δ) από τον συνδυασμό, από την χρονική «συνύπαρξη» των παραπάνω διαφορετικών αιτιών (από την ταυτόχρονη εμφάνιση της δεύτερης και της τρίτης αιτίας, όσον αφορά μια χώρα της Ευρωζώνης).

Ήδη το Ελληνικό κράτος από το 1827 συγκεκριμένα διανύει μια σειρά από οικονομικές πτωχεύσεις. Οι οποίες έχουν ως συνέπεια την αδυναμία της χώρας. Καθώς και οι κάτοικοι της αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

Πιο συγκεκριμένα η πρώτη οικονομική πτώχευση που προκλήθηκε στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1827, με τον τότε πρώτο

κυβερνήτη της Χώρας Ιωάννη Καποδίστρια όπου λόγω των δυο υπέρογκων δανείων που είχε δανειστεί η χώρα το 1824 και το 1825 δεν είχε μπορέσει να τα αποπληρώσει.

Η δεύτερη οικονομική πτώχευση προκλήθηκε το 1843 υπό την λειτουργία της βασιλείας του Όθωνα. Λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν ήδη αλλά και λόγω των σκληρών μέτρων τα οποία είχαν παρθεί για την αποπληρωμή των χρεών κατέστησαν δυνατή την δεύτερη πτώχευση του Ελληνικού κράτους.

Η τρίτη προκλήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου του 1893. Όπου η τότε κυβέρνηση του Χαρίλαου Τρικούπη είχε λάβει μεγάλα ποσά από δάνεια για έργα υποδομών που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα. Έπειτα όμως αδυνατούσε να πληρώσει ένα μέρος αυτών, έτσι η κατάσταση επιδεινώθηκε ακόμα περισσότερο μετά την ήττα των Ελληνικών όπλων στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 όπου η χώρα πέρασε σε διεθνή οικονομικό έλεγχο στις 6 Σεπτεμβρίου 1927.

Τέλος η τέταρτη και η τελευταία οικονομική πτώχευση έγινε στις 18 Απριλίου του 1932 από τον τότε κυβερνήτη της Χώρας Ελευθέριο Βενιζέλο όπου ανακοινώσε στάση πληρωμών. Η οικονομία της Ελλάδας επηρεάστηκε από την οικονομική κρίση που ξεκίνησε στην Νέα Υόρκη. Η ύπαρξη και το φαινόμενο της

οικονομικής κρίσης προκάλεσε πολύ σημαντικά προβλήματα στην πολιτική καθώς και στην οργάνωση της χώρας. Δημιουργήθηκε αδυναμία αποπληρωμής των χρεών λόγω της ανυπαρξίας ρευστότητας χρημάτων. Επικρατούσε ένα κλίμα στασιμότητας (δηλαδή στάση πληρωμών)

Για τον λόγο αυτό η χώρα προχώρησε στη σύναψη δανείων από το εξωτερικό λόγω της δεινής οικονομικής της κατάστασης. Προκειμένου να ανταπεξέλθει η χώρα στις υποχρεώσεις της αναγκάζονταν να δεχθεί τόσο τους υπέρογκους και αυστηρούς όρους όσο και τόκους που είχαν επιβάλλει οι δανειστές για τα συμφωνηθέντα ποσά. Όπως βλέπουμε μέσα από την ιστορία ποτέ δεν έφτανε στα χέρια τους ολόκληρο το συμφωνηθέν ποσό αλλά περίπου το ένα τρίτο αυτού του ποσού.

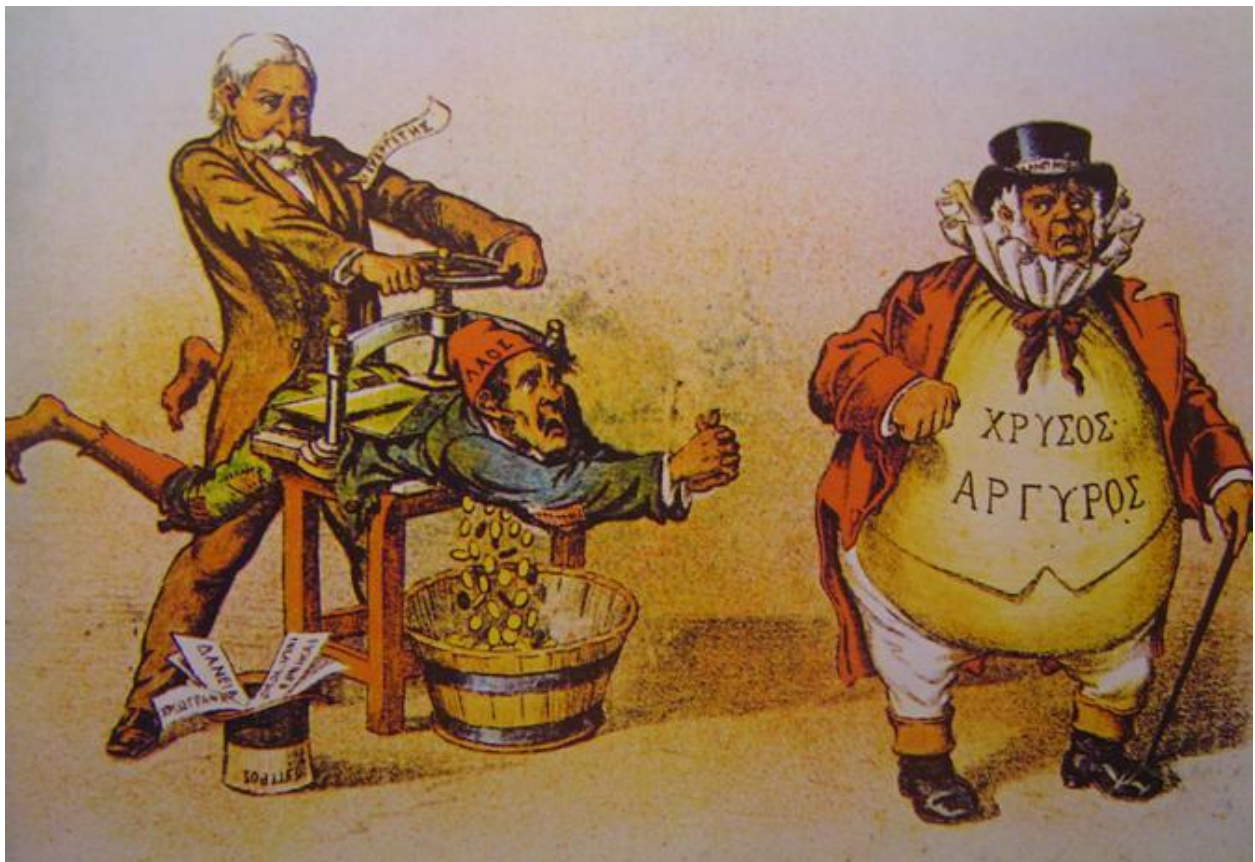
Επίσης το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης που έχει επικρατήσει στην χώρα, δεν έχει επηρεάσει αρνητικά μόνο την οικονομία της. Έχει επιδράσει καταλυτικά σε μεγάλο βαθμό στον τομέα της εργασίας, διότι έχουν μειωθεί δραματικά οι θέσεις εργασίας.

Έχει δεχθεί μεγάλο πλήγμα και η εκπαίδευση, όπου λόγω της υφιστάμενης κατάστασης έχει επηρεάσει καταλυτικά την σωστή λειτουργία των μέσων εκπαίδευσης. Καθώς έχει επιμηκύνει και την έλλειψη του απαιτούμενου, ειδικευόμενου προσωπικού,

προκειμένου να μπορέσει να ανταπεξέλθει επάξια στις απαιτήσεις και τις ανάγκες των μαθητών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1827

Μετά την επανάσταση του 1821, λόγω των πολυέξοδων δαπανηρών επιπτώσεων που επέφερε αυτός ο μακροχρόνιος πόλεμος στην Ελλάδα, χρειαζόνταν πλέον οικονομικοί πόροι

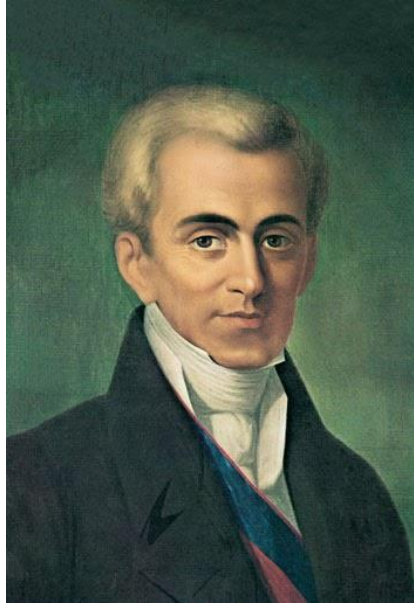
προκειμένου να υπάρξει οικονομική ανάπτυξη, άνθηση και ανάκαμψη του Ελληνικού κράτους.

Οι οικονομικοί πόροι χρειάζονταν για την κάλυψη των εξοπλισμών, για τρόφιμα και υλικά για την συντήρηση του στρατού. Για τεχνική υποστήριξη, ιατροφαρμακευτική βοήθεια αλλά και πολλά άλλα.

2.2 ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ

Λόγω της μεγάλης ασυδοσίας που υπήρξε με τα ελάχιστα ποσά που είχαν απομείνει στα Ελληνικά ταμεία και λόγω της απελπιστικής κατάστασης που επικρατούσε. Οι εθνικές ομολογίες αγοράζονταν στο 15% με 17% της ονομαστικής τους αξίας.

Η τότε προσωρινή κυβέρνηση Κουντουριώτη- Μαυροκορδάτου προχώρησε στη σύναψη δανείου. Συγκεκριμένα στις 21 Φεβρουαρίου 1824, ο Ι. Ιρλανδό, Ι. Ζαΐμη και Α. Λουργιώτη προχώρησαν στη σύναψη δανείου 800.000 λιρών για 36 έτη. Από αυτό το ποσό όμως έφτασε στην Ελλάδα τελικά το ποσό των 298.700 λιρών με τις παρακρατήσεις που έγιναν.

Ιωάννης Καποδίστριας

Πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας (1828-1831)

Τα δάνεια αυτά όπως αναφερθήκαμε και πιο πάνω, δόθηκαν κάτω από επαχθείς όρους. Ένα μικρό ποσό σπαταλήθηκε για την κάλυψη των αναγκών της επανάστασης. Άλλα διατέθηκαν προκειμένου να αποπληρωθούν οι τόκοι και οι προμήθειες στα χρηματιστήρια της Ευρώπης. Ένα χρηματικό ποσό δόθηκε σε παραγγελίες πολεμικού υλικού που ποτέ όμως δεν έφτασε στην Ελλάδα.

Προκειμένου να αποπληρωθούν τα χρέη είχε τεθεί και το μέτρο της υποθήκευσης των «εθνικών κτημάτων» που είχαν εγκαταλειφθεί από τους Τούρκους ιδιοκτήτες τους.

2.3 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Με την επικράτηση αυτής της κατάστασης ο τότε πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδος ο Ιωάννης Καποδίστριας, το 1827, προχώρησε στην λήψη νέου δανείου από τις Μεγάλες δυνάμεις. Προκειμένου να μπορέσει να ξεπληρώσει ένα μεγάλο μέρος των τόκων των προηγούμενων δανείων και να γίνει ανόρθωση του κατεστραμμένου ελληνικού κράτους αλλά και της οικονομίας. Η απάντηση όμως των μεγάλων δυνάμεων ήταν αρνητική. Με αυτό το τρόπο το Ελληνικό κράτος αδυνατούσε να ανταπεξέλθει στις οικονομικές του υποχρεώσεις και για την αποπληρωμή των χρεών. Το αποτέλεσμα ήταν να οδηγηθεί σε πτώχευση το 1827.

2.4 ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Ο Ιωάννης Καποδίστριας για να αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση στράφηκε σε ένα εσωτερικό πρόγραμμα ανοικοδόμησης της οικονομίας.

Το πρόγραμμα αυτό είχε αρνητικές επιπτώσεις τόσο από την αντίδραση του εξαθλιωμένου πλέον λαού για την αναδιανομή των «εθνικών γαιών» αλλά και για τους πρόκριτες οι οποίοι πίστευαν ότι παραμερίζονταν από τα κέντρα άσκησης της εξουσίας.

Σύμφωνα με τους ιστορικούς, η ναυμαχία του Ναβαρίνου έδωσε το έναυσμα ότι θα υπάρξει η δημιουργία κράτους.

Ότι η πτώχευση του κράτους μπορεί να συνδέεται με την μυστική συμφωνία των μεγάλων δυνάμεων. Όπου διέσωσαν την Ελληνική επανάσταση, οδηγώντας τελικά στη δημιουργία κράτους όπου με αυτό τον τρόπο θα μπορούσαν να εισπράξουν τα χρέη τους τώρα από αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1843

Ήδη πριν την επικείμενη δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια, οι προστάτιδες δυνάμεις είχαν ξεκινήσει να ψάχνουν να βρουν βασιλιά για την Ελλάδα. Καθώς και οι ντόπιοι Έλληνες οι αστικοζαμπάσηδες όπως λεγότουσαν, εκείνη την εποχή στηριζόντουσαν και περίμεναν την υποστήριξη και την βοήθεια από τις ξένες δυνάμεις. Με σκοπό να τους βγάλουν από την

δύσκολη κυρίως οικονομική θέση στην οποία βρίσκονταν. Ντόπιοι και ξένοι είχαν πειστεί πλέον ότι χρειάζεται ένας βασιλιάς που θα κυβερνούσε την χώρα. Έτσι ξεκίνησε η εύρεση του βασιλιά από τις μεγάλες δυνάμεις, ο οποίος φυσικά θα ανταποκρίνονταν στις δικές τους επιθυμίες και απαιτήσεις και όχι του Ελληνικού λαού. Στην αρχή βρήκαν τον Λεοπόλδο του Σαξ-Κοβούργου ο οποίος όμως τελικά αρνήθηκε το στέμμα, εξαιτίας του Ιωάννη Καποδίστρια διότι επιθυμούσε να συνεχίσει την ισόβια διακυβέρνηση του και με αυτό τον τρόπο έπεισε τον Λεοπόλδο να μην δεχτεί. Οι μεγάλες δυνάμεις όμως βιαζόντουσαν να βρουν οπωσδήποτε βασιλιά προκειμένου να επιτύχουν όσο το δυνατόν γρηγορότερα τους στόχους τους δηλαδή μέσα από την εκλογή του βασιλιά θα μπορούσαν με τον τρόπο αυτό να ελέγχουν την πολιτική και την οικονομική κατάσταση της χώρας. Έτσι δίχως να χάσουν ώρα πρότειναν τον γιο του Ναπολέοντα αλλά και πάλι δεν εκλέχτηκε λόγω του Γάλλου βασιλιά. Τότε τελικά προχώρησαν στην επιλογή του Όθωνα με τον οποίο ήταν σύμφωνες και οι μεγάλες δυνάμεις.

Όθων, πρώτος βασιλιάς της Ελλάδας (1832-1862)

Την ίδια περίπου εποχή έγινε επίσημη πρόταση για κυβερνήτη της Ελλάδας από τους πράκτορες της τσαρικής Ρωσίας Μεταξάς, Ζαΐμης και Σια στο Ρώσο ναύαρχο Ρικορδ. Αυτός στην συνέχεια κατέφυγε με το επιτελείο του στο Άστρος. Όταν όμως του ζητήθηκε το ποσό των 200.000 φράγκων να πληρώσει για την εκλογή του και τα έξοδα της νέας κυβέρνησης του, αρνήθηκε και επέστρεψε στην χώρα του.

3.2 ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ

Όλα αυτά τα γεγονότα επιτάχυναν και έκαναν επιτακτική την ανάγκη εκλογής του Όθωνα ως βασιλιά της Ελλάδος, για να μπορούν οι μεγάλες δυνάμεις να ελέγχουν τις πολιτικές και τις οικονομικές εξελίξεις της χώρας. Σημαντικός συντελεστής ήταν η απειρία και η αμάθεια του Άθωνα ο οποίος λόγω του νεαρού της ηλικίας του δεν είχε αναλάβει ξανά τέτοια εξουσία στα χέρια του και δεν γνώριζε πως να κυβερνήσει την χώρα. Εκείνος πίστευε ότι οι προστάτιδες δυνάμεις θα τον βοηθήσουν σε αυτό το κομμάτι. Αντί αυτού όμως οι μεγάλες δυνάμεις που αποτελούνταν από την Γαλλία, την Ρωσία και την Αγγλία εκμεταλλευόμενοι την απειρία αυτή του Όθωνα μπορούσαν μέσω αυτού να καθορίζουν τις αποφάσεις για την χώρα. Εν τω μεταξύ στην Ελλάδα οι τότε πολιτικές μονάδες του τόπου άρχιζαν να ετοιμάζουν τον ερχομό του Όθωνα, αυτές οι μονάδες αποτελούνταν από τους λογιότατους και τους φαναριώτες, οι οποίοι φρόντισαν να περάσουν στον λαό, ο οποίος ήταν ταλαιπωρημένος από τις κακουχίες και τις βαριές φορολογίες που του είχανε επιβάλλει, το μήνυμα ότι με τον ερχομό του Όθωνα θα άλλαζαν τα πράγματα προς το καλύτερο. Ότι ο ελληνικός λαός θα απαλλάσσονταν από τον πόνο και τα βάσανα του, καθώς επίσης τον παρουσίαζαν σαν τον Μεσσία, σαν τον μαρμαρωμένο βασιλιά που θα τους σώσει. Σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Φλεβάρη το 1830, με τον

ερχομό του βασιλιά οι τρεις μεγάλες δυνάμεις ήταν υποχρεωμένες να καταβάλλουν ένα δάνειο το οποίο δεν θα ξεπερνούσε τα 60 εκατομμύρια δραχμές. Το δάνειο αυτό των 60 εκατομμυρίων είχε αποφασιστεί να εκδοθεί από την εκλογή του Λεοπόλδου, το οποίο θα δίνονταν σε τρεις δόσεις από 20 εκατομμύρια φράγκα εκάστοτε την κάθε φορά. Στην αρχή θα δίνονταν μόνο η πρώτη δόση και η κάθε δύναμη ξεχωριστά θα εγγυότανε την πληρωμή του 1/3 από το χρεωνιάτικο χρεολύσιο και τους τόκους. Οι δυο άλλες δόσεις θα δίνονταν στην συνέχεια σύμφωνα με τις ανάγκες του βασιλιά και του βασιλείου του καθώς και μετά από συνεννόηση με τις προστάτιδες δυνάμεις. Αυτό το δάνειο όμως, μόνο προσοδοφόρο δεν ήταν για την Ελλάδα. Οι τρεις μεγάλες δυνάμεις με τις εγγυήσεις τις οποίες είχαν δώσει ουσιαστικά είχαν υποδουλώσει την Ελλάδα. Την είχαν αναγκάσει να διαρρυθμίσει με τέτοιο τρόπο τις πρώτες πρόσοδες του κράτους. Προκειμένου να διαθέσει τα κύρια έσοδα της για την αποπληρωμή του χρέους και για να μην χρησιμοποιηθούν για κάποιο άλλο σκοπό. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την οικονομική και πολιτική υποδούλωση του κράτους. Προκειμένου να αναλάβει τα ηνία της βασιλείας ο Όθωνας ήθελε πρώτα να επιβεβαιώσει την υπόσχεση που είχαν δώσει οι τρεις μεγάλες δυνάμεις για το δάνειο. Η τήρηση της υπόσχεσης αυτής επιβεβαιώθηκε με την συνθήκη που υπόγραψαν οι προστάτιδες δυνάμεις και η Βαυαρία που

πραγματοποιήθηκε στις 07 Μαΐου 1832. Στην οποία βλέπουμε ότι για ακόμα μια φορά η Ελλάδα δεν συμμετείχε. Στο τέλος όμως θα υποχρεωθεί για την αποπληρωμή αυτού του δανείου. Τη μεσιτεία του δανείου των 60 εκατομμυρίων δραχμών ανέλαβε αρχικά ο οίκος Έιχταλ του Μονάχου, όπου εκεί μεταβιβάστηκε στον οίκο Άγναδο που όπως βλέπουμε και στην συνέχεια ούτε και αυτός μπόρεσε να κάνει την μεσιτεία στην χρηματαγορά του Λονδίνου. Το Ελληνικό κράτος από την εποχή των δανείων της ανεξαρτησίας δεν μπόρεσε να αποπληρώσει τους τόκους των δανείων. Τελικά κατέληξε στον οίκο Ρότσιλδ, με ιδιαίτερη συμφωνία που τελικά ανέλαβε την μεσιτεία του δανείου και οι οποίοι αποτελούσαν τους μεγαλύτερους τοκογλύφους της εποχής εκείνης.

Τελικά σύμφωνα με τις εγγυήσεις τις οποίες είχαν δώσει οι μεγάλες δυνάμεις προκειμένου να εκδοθεί το δάνειο καθώς και οι σκληροί όροι οι οποίοι έδιναν τόσο μεγάλη ασφάλεια στους ομολογιούχους για πρώτη φορά στην ιστορία των ελληνικών δανείων, ώστε η μεγάλη ζήτηση των ομολογιών έκανε να βγει το δάνειο στην Γαλλία στα 111%, στην Αγγλία στα 116% και στη Ρωσία στα 107%. Δηλαδή από τα 60 εκατομμύρια δραχμές που ήταν το ονομαστικό ποσό έφτασε στα 64. Και τελικά το ποσό το οποίο θα έφτανε στην Ελλάδα ήταν 57 εκατομμύρια δραχμές από τα 60 που αρχικά είχε συμφωνηθεί, διότι οι τοκογλύφοι που είχαν

αναλάβει να το φέρουν εις πέρας δεν υπολόγισαν την πραγματική τιμή που είχαν συμφωνήσει δηλαδή 94% αλλά στο 89%, έτσι τελικά αντί να πάρουμε 60 εκατομμύρια πήραμε 57.

Μετά την είσπραξη του δανείου, άρχισαν να το μοιράζουν αδιάκοπα. Καταρχάς οι τοκογλύφοι τραπεζίτες έλαβαν 33 ολόκληρα εκατομμύρια για την αποπληρωμή των τόκων και τα χρεολύσια και για τα λοιπά έξοδα του δανείου. Ακόμα οι τρεις μεγάλες δυνάμεις κράτησαν 2,5 εκατομμύρια φράγκα για εξόφληση προκαταβολών που είχαν δοθεί στον Καποδίστρια. Επίσης 12.531.000 φράγκα δόθηκαν στους Τούρκους προκειμένου να προχωρήσουν στην εξαγορά των επαρχιών της Αττικής, της Ευβοίας και της Φθιώτιδας, στην πραγματικότητα όμως τα χρήματα αυτά τα έλαβε η τσαρική Ρωσία για την αποπληρωμή μιας οφειλής που είχε η Τουρκία προς αυτήν, τελικά έμεινε ένα υπόλοιπο των 9 εκατομμυρίων δραχμών το οποίο σπαταλήθηκε μέχρι τελευταίας δεκάρας από τους Βαυαρούς. Το δάνειο των 60 εκατομμυρίων δραχμών το οποίο εκδόθηκε υποτίθεται για τις ανάγκες του Ελληνικού λαού, ώστε να το βγάλουν από την δύσκολη θέση στην οποία βρίσκονταν και να μπορέσει να ορθοποδήσει ξανά, το οποίο θα λειτουργούσε καταλυτικά για τους Έλληνες πολίτες. Επίσης θα αποτελούσε μια ανάσα προκειμένου να αποπληρωθούν χρέη και δάνεια για να υπάρξει ρευστότητα στην αγορά. Τελικά όπως είδαμε σε τίποτα

από τα παραπάνω δεν φάνηκε χρήσιμο το δάνειο για το ελληνικό κράτος. Όχι μόνο δεν έλαβε δεκάρα από αυτά τα χρήματα αλλά σπαταλήθηκαν μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων καθώς και των πολιτικών παραγόντων της χώρας. Μετά από αυτή την ασυδοσία του βασιλιά καθώς και με την έκδοση του δανείου το οποίο δεν έφτασε ποτέ στα χέρια των Ελλήνων, ο ελληνικός λαός αγανάκτησε και ξεσηκώθηκε εναντίον του βασιλιά Όθωνα και του βασιλείου του. Και ενώ πίστευε ο λαός ότι με τον ερχομό του Όθωνα τα πράγματα θα πήγαιναν καλύτερα, όμως με τον καιρό είδαν να συμβαίνει το εντελώς αντίθετο. Έτσι οργανώθηκαν σε ομάδες και διαδήλωναν κατά του βασιλιά και ζητούσαν να γίνει το πολίτευμα συνταγματικό. Απεναντίας οι Βαυαροί και οι Έλληνες υπουργοί το 1842 αύξησαν κι άλλο τους δασμούς και την φορολογία προκειμένου να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των ξένων καθώς και να εξασφαλίσουν χρήματα για να αποπληρώσουν τις δικές τους οικονομικές σπατάλες. Επίσης προχώρησαν στην έκδοση ενός νέου τελωνειακού νόμου έτσι ώστε να αποσπαστούν περισσότερα χρηματικά ποσά από τον λαό.

Η δεινή κατάσταση που επικρατούσε πλέον στο κράτος οδήγησε στο άδειασμα των ταμείων. Δεν υπήρχαν πλέον πόροι από πουθενά. Τα χωράφια των αγροτών είχαν μείνει ακαλλιέργητα. Πολλά επαρχιακά συμβούλια διαλυθήκαν λόγω της διαμαρτυρίας

τους για την βαριά φορολογία που είχε ως συνέπεια να φυλακιστούν δεκατρία μέλη τους επειδή υπόγραψαν μια διαμαρτυρία κατά των φόρων ενώ τέσσερα άτομα που δεν την υπόγραψαν πήραν το σταυρό του σωτήρα!

Οι ξένες δυνάμεις από την άλλη έκαναν ότι περνούσε από το χέρι τους ώστε να μην βοηθήσουν την χώρα. Εξάλλου τι άλλο θα μπορούσαν να κερδίσουν από την ήδη κατεστραμμένη Ελλάδα;

Για τον λόγο αυτό είχαν οργανώσει ξενόδουλες αντεθνικές κλίκες από ντόπιους πολιτικούς προκειμένου να προδώσουν τα συμφέροντα της χώρας.

3.3 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ

Το 1843 η χώρα κήρυξε πτώχευση διότι αδυνατούσε πλέον να αποπληρώσει τα χρέη της. Το χρέος από 60 εκατομμύρια είχε φτάσει τα 90 εκατομμύρια,

Ενώ τα έσοδα της έφταναν τα 14 εκατομμύρια ήταν υποχρεωμένη να πληρώνει μια δόση των 6 εκατομμυρίων το χρόνο δηλαδή το 43%. Για το λόγο αυτό πριν κηρυχτεί επίσημα η πτώχευση του Ελληνικού κράτους οι μεγάλες δυνάμεις προχώρησαν σε μια σύσκεψη στο Λονδίνο όπου υποχρέωναν την Ελληνική

κυβέρνηση να προχωρήσει στην συγκρότηση μιας επιτροπής για να κάνει ερευνά πάνω στα έξοδα του προϋπολογισμού. Τον Φεβρουάριο του 1843 υπογράφηκε μια σύμβαση που υποχρέωνε το Ελληνικό κράτος να αποπληρώνει κατά την περίοδο 1842-1847 με δόσεις ότι χρέος υπήρχε προς τον πατέρα του Όθωνα το οποίο ανέρχονταν στα 2.667.771 δραχμές.

Τελικά μετά την κήρυξη της πτώχευσης υπογράφηκε το Μάιο του 1843 ένα πρωτόκολλο από τις τρεις μεγάλες δυνάμεις. Σύμφωνα με αυτό, η ελληνική κυβέρνηση ήταν υποχρεωμένη να ελέγχεται από αυτούς σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, προκειμένου να γίνει αποπληρωμή του δανείου. Και μη τι άλλων οι Βαυαροί καθώς και οι Έλληνες πολιτικοί ήταν σύμφωνοι με αυτό.

Τότε ξέσπασε και ξεσηκώθηκε ένα μεγάλο κύμα του Ελληνικού λαού που είχε δεχτεί πάρα πολλά μέχρι τότε και είχε αγανακτήσει πλέον.

Όπου είχε τις εξής οδυνηρές συνέπειες:

- ❖ Απολύθηκε το ένα τρίτο των Δημόσιων υπαλλήλων και μειώθηκαν 20% οι μισθοί όσων παρέμειναν.
- ❖ Σταμάτησε η χορήγηση συντάξεων, που τότε δεν δίνονταν στο σύνολο του πληθυσμού αλλά σε ειδικές κατηγορίες.

- ❖ Μειώθηκαν κατά 60% οι στρατιωτικές δαπάνες. Ο αριθμός των στρατιωτικών μειώθηκε και αντί για μισθό έπαιρναν χωράφια.
- ❖ Αυξήθηκαν οι δασμοί και οι φόροι χαρτόσημου και επιβλήθηκε προκαταβολή στην είσπραξη του φόρου εισοδήματος.
- ❖ Απολύθηκαν όλοι οι υπάλληλοι του εθνικού τυπογραφείου, οι δασονόμοι και οι δασικοί υπάλληλοι οι μηχανικοί του Δημοσίου και σταμάτησαν τα δημόσια έργα και οι μισοί καθηγητές του πανεπιστημίου.
- ❖ Καταργήθηκαν εντελώς όλες οι υγειονομικές υπηρεσίες του κράτους.
- ❖ Νομιμοποιήθηκαν όλα τα αυθαίρετα κτίσματα με πληρωμή προστίμων νομιμοποίησης.
- ❖ Περαιώθηκαν συνοπτικά όλες οι εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις με την καταβολή εφάπαξ ποσού.

Μετά το ξέσπασμα του λαού οργανώθηκαν σε συνελεύσεις και με την εξέγερση του 1843 η οποία πήρε μεγαλειώδη χαρακτήρα διότι δεν απευθύνονταν μόνο εναντίον του βασιλιά Όθωνα αλλά και του επιτελείου του που οδήγησαν την χώρα μας σε αυτή την κατάσταση. Ο λαός σύμφωνα με το σύνταγμα και τις λαϊκές ελευθερίες απαίτησε το διώξιμο των Βαυαρών καθώς και του βασιλιά αλλά και το σταμάτημα της πληρωμής του χρεολυσίου

του δανείου-πήραν και καταχράστηκαν μεταξύ τους οι Μεγάλες δυνάμεις και ανάγκαζαν τον Ελληνικό λαό να πληρώνει.

Μπροστά σε αυτό το λαϊκό ξέσπασμα οι μεγάλες δυνάμεις δεν μπόρεσαν να επιβάλλουν την πληρωμή του χρεολυσίου αλλά έδωσαν βάση στο να μην πέσει βασιλιάς Όθωνας από την βασιλεία του. Με αυτό τον τρόπο έκαναν ότι περνούσε από το χέρι τους ώστε να σωθεί ο θρόνος του βασιλιά.

Οι Βαυαροί εφόσον δεν πέτυχαν τον στόχο τους προκειμένου η Ελλάδα να αποπληρώσει τα χρέη τους οι ξένες δυνάμεις στράφηκαν προς τις Ελληνικές κυβερνήσεις και των πρωθυπουργών αυτών που θα υποχρέωναν τελικά τη χώρα μας στην αποπληρωμή αυτών .

Παρότι η λαϊκή εξέγερση του 1843 είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις, έλειπε το οργανωμένο και το συνειδητό προλεταριάτο. Οι λαϊκές μάζες είχαν μείνει ακαθοδήγητες και ασυντόνιστες, δεν προχώρησαν στην λύση κανενός αστικοδημοκρατικού προβλήματος. Πολλοί αστοί έμποροι και τραπεζίτες εκμεταλλεύτηκαν την κατάσταση με γνώμονα να επιτύχουν και να πλατύνουν την θέση τους στον κρατικό οργανισμό και στην διακυβέρνηση της χώρας μας.

Μετά το 1843 και την αποχώρηση των Βαυαρών οι τρεις μεγάλες δυνάμεις χωρίστηκαν σε τρία κόμματα. Το καθένα είχε

τους δικούς του πρωθυπουργούς που υποστήριζε και προόριζε για το Ελληνικό κράτος. Τα κόμματα αυτά ήταν το Ρωσικό, το Γαλλικό και το Αγγλικό όπου δεν δίστασε το καθένα ξεχωριστά να χρησιμοποιήσει οτιδήποτε μέσο είχε στην κατοχή του προκειμένου να επιτύχει τους στόχους του. Στο τέλος επικράτησε ο Λαύονς και έγινε πρόεδρος της κυβέρνησης, ο αρχηγός του εγγλέζικου κόμματος Μαυροκορδάτος.

Στις πρώτες εκλογές που πραγματοποιήθηκαν είχε υπερισχύσει ο Μαυροκορδάτος που ήδη είχε την εξουσία στα χέρια του. Ο οποίος μάλιστα δεν δίστασε να διατάξει τον τότε υπουργό των οικονομικών Λόντο να στείλει ένα γράμμα στην Πάτρα όπου έλεγε ότι έπρεπε να στηρίξουν με οποιαδήποτε μέσο και τρόπο την εκλογή του.

Τον Αύγουστο του 1844 ο Μαυροκορδάτος έπεσε. Την εξουσία ανέλαβε ο Κωλλέτης με υποστηρικτή τον Γάλλο πρεσβευτή, ο οποίος ήταν στην εξουσία μέχρι τα τέλη του 1847 και η περίοδος διακυβέρνησης του αποτέλεσε μια μαύρη σελίδα για την ιστορία της Ελλάδας, καθώς συμμετείχε στην κατάχρηση του δημοσίου χρήματος όπως επίσης και στα δάνεια της ανεξαρτησίας.

Το 1847 έγινε πρωθυπουργός ο Τζαβέλας ο οποίος ήταν υπουργός των στρατιωτικών. Τον Μάρτιο όμως του 1848 αντικαταστάθηκε από τον Κουντουριώτη. Αυτός είχε υπηρετήσει

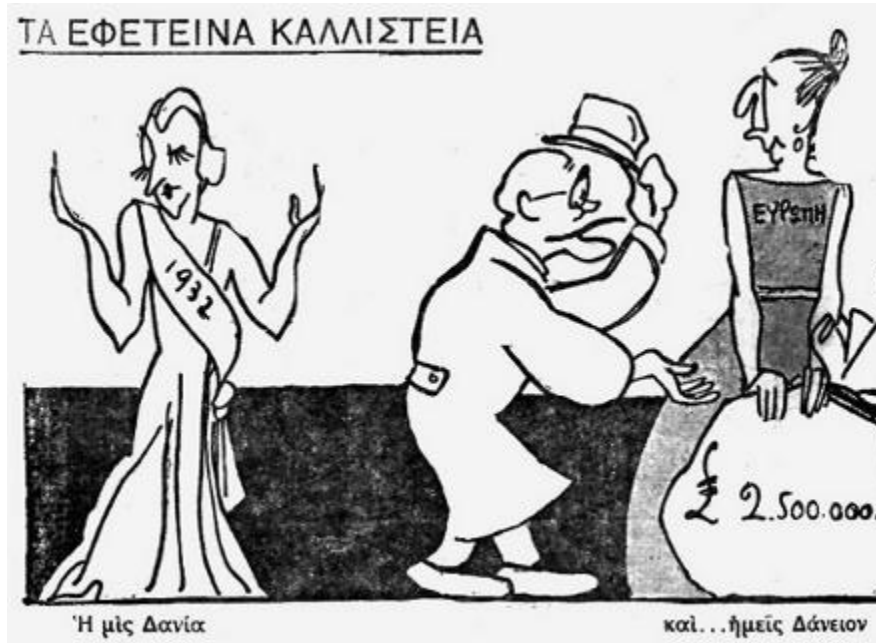
υπουργός εσωτερικών και είχε καταδικαστεί για παραχάραξη του δημοσίου χρήματος καθώς και για αντισυνταγματικότητα.

Η περίοδος της διακυβέρνησης του Κωλλέτη αποτέλεσε μια από τις πιο βάνουσες πολιτικές, καθώς δεν δίστασε να βάλει έναν από τους υπουργούς του να πλαστογραφήσουν τους μέσους όρους παράγωγης του σταριού σαν βάση για τον καθορισμό της φορολογία, για να πάρουν και το παραμικρό εναπομείναντα σπόρο από τον ήδη ρημαγμένο και ταλαιπωρημένο λαό. Παρόλο που για ότι όλο αυτό μαθεύτηκε και συζητήθηκε προκειμένου να δώσει λόγο μπροστά σε δίκη για αυτή την δεινή κατάσταση που είχε φτάσει το λαό, στο τέλος υπερίσχυσαν τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των πολιτικών και του Γάλλου πρεσβευτή που τον υποστήριζε.

Για την παραλαβή των φόρων χρησιμοποίησαν κάθε έννομο και παράνομο μέσο προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους, είχαν φτάσει σε τέτοιο σημείο την χώρα όπου το δημόσιο ταμείο δεν είχε πλέον χρήματα ούτε να καλύψει τις βασικές ανάγκες του κράτους καθώς και των πολιτών του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1893

Την περίοδο του 1893 κατά την οποία υπήρξε πρωθυπουργός ο Χαρίλαος Τρικούπης όπου σύμφωνα με τη πολιτική σταδιοδρομία του ως υπουργός εξωτερικών πολλές φορές του ζητήθηκε να εκπροσωπήσει την χώρα για πολλά εθνικά ζητήματα. Όπως ήταν το κρητικό ζήτημα αλλά και πολλών άλλων καίριων ζητημάτων που απασχολούσαν την τότε ελληνική κυβέρνηση. Αυτός με τον διπλωματικό του χαρακτήρα και την γλωσσομάθεια του μπόρεσε να τα φέρει εις πέρας.

Η πολιτική του Χαρίλαου Τρικούπη είχε σημαδέψει την Ελληνική κοινωνία. Όπου από το 1860 και έπειτα η ανάπτυξη της ελληνικής ναυτιλίας, βιομηχανίας και των τραπεζών οδήγησαν στη πολιτική αφύπνιση της ελληνικής αστικής τάξης. Με αυτό τον τρόπο αυτές οι καινούργιες αστικές τάξεις θα υποστηρίξουν τον Τρικούπη. Ενώ οι παραδοσιακές αστικές τάξεις τον Δηλιγιάννη, ο οποίος ήταν πολιτικός αντίπαλος του Τρικούπη. Ο Δηλιγιάννης ήταν οπαδός της Μεγάλης Ιδέας και δεν συμφωνούσε σε οτιδήποτε ο Τρικούπης έκανε.

4.2 ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ

Βλέπουμε ότι ο Τρικούπης υπήρξε για πρώτη φορά βουλευτής το 1865. Στην συνέχεια ήταν υπουργός εξωτερικών στην κυβέρνηση Κουμουνδούρου. Λόγω της πολιτικής αστάθειας που επικρατούσε ο τότε βασιλιάς Γεώργιος είχε δώσει εντολή σχηματισμού κυβέρνησης ακόμη και σε εκπροσώπους των μειοψηφούντων κομμάτων. Εν τω μεταξύ λόγω της αστάθειας το χρονικό διάστημα 1870- 1875 έγιναν τέσσερις εκλογικές αναμετρήσεις και σχηματίστηκαν εννέα κυβερνήσεις χωρίς κανένα αποτέλεσμα.

Επίσης το ίδιο χρονικό διάστημα, συνέβη το τεράστιο οικονομικό και χρηματιστηριακό σκάνδαλο των μεταλλίων του Λαυρίου.

Κατά το οποίο πολλοί Έλληνες έχασαν τις αποταμιεύσεις τους. Γι'αυτό τον λόγο ο Τρικούπης δημοσίευσε και το άρθρο «τις πταίει». Δημιουργήθηκε σάλος και στάθηκε υπαίτιο για την φυλάκιση του, αλλά ύστερα από τρεις μέρες αποφυλακίστηκε.

Και στην συνέχεια βλέπουμε ότι ο Τρικούπης υποστήριζε και στόχευε στην Μεγάλη ιδέα. Καθώς και επιδίωκε τον εκσυγχρονισμό της Ελλάδας, τον οποίο πέτυχε όπως θα δούμε παρακάτω. Αλλά κόστισε πολύ για το Ελληνικό λαό. Και από την άλλη μεριά τον Δηλιγιάννη που ήταν οπαδός της Μεγάλης ιδέας αλλά εντελώς αντίθετος με τις μεταρρυθμίσεις που ήθελε να κάνει ο Τρικούπης και οτιδήποτε έκανε.

Ο Τρικούπης όταν τελικά εκλέχτηκε ως πρωθυπουργός το 1881, έγινε και η προσάρτηση της Θεσσαλίας και της Άρτας. Όμως αυτό συντέλεσε και στην αύξηση του εξωτερικού χρέους διότι τώρα η

Ελλάδα ήταν υποχρεωμένη να προβεί σε αποζημιώσεις στην Τουρκία για την παραχώρηση αυτών των περιοχών.

Αυτό το χρονικό διάστημα ξεκίνησε το μεταρρυθμιστικό του έργο με κύρια πηγή εσόδων αυτού του προγράμματος η επιβολή των υψηλών φόρων (κυρίως έμμεσων), αλλά και η εκμετάλλευση του κρατικού μονοπωλίου (αλατιού και σπίρτων). Αναγκάστηκε να προσφύγει και σε πολύ υψηλό δανεισμό για τα δεδομένα εκείνης της εποχής. Και πιο συγκεκριμένα προχώρησε στη σύναψη έξι εξωτερικών δανείων 640.000.000 φράγκων, όπου λόγω της μικρής αφερεγγυότητας, έφτανε μέχρι 30%. Έφτασαν τελικά στα ταμεία 450.000.000 φράγκα.

Και από αυτά τα χρήματα το 40% του προϋπολογισμού πήγαινε στην πληρωμή των τοκοχρεολυσίων και ένα μεγάλο μέρος για τις στρατιωτικές δαπάνες. Με αυτό τον τρόπο για την ανάπτυξη των έργων υποδομής, κύρια πηγή εσόδων αποτελούσε η βαριά φορολογία. Λόγω αυτών των γεγονότων ήταν αναπόφευκτο ότι στις επόμενες εκλογές του 1890 θα εκλέγονταν ο Δηλιγιάννης που ήταν κύριος υποστηρικτής του λαϊκού στρώματος.

4.3 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Επίσης λόγω των μεταρρυθμιστικών αυτών έργων προκλήθηκαν πολύ σημαντικά προβλήματα. Έτσι έγινε λήψη αυστηρών μέτρων και περικοπές στις κρατικές και στρατιωτικές δαπάνες. Σε επιχορηγήσεις, σε έργα καθώς και σε όλες τις κρατικές δραστηριότητες. Παράλληλα δημιουργήθηκαν νέοι φόροι και τέλη όπου αποδεκάτισαν το λαό. Όμως σε αυτό συντέλεσε και η πτώση της διεθνούς τιμής της σταφίδας. Όπου το 1893 οι εισαγωγές ανέρχονταν στο ποσό των 120.000.000 φράγκων, ενώ οι εξαγωγές στο ποσό των 82.000.000 φράγκων. Έχοντας ωστόσο να αντιμετωπίσουν και μια μεγάλη ανθελληνική εκστρατεία.

Όλα αυτά δημιούργησαν μεγάλο χάσμα ανάμεσα στις κυβερνήσεις. Ενώ ο ήδη ταλαιπωρημένος λαός είχε πια απηυδήσει λόγω των μεγάλων φόρων που ήταν υποχρεωμένος να πληρώσει.

Και σε αυτό το σημείο φτάνουμε στις 10 Δεκεμβρίου του 1893, όπου ο Τρικούπης με την ιστορική φράση « Κύριοι, δυστυχώς, επτωχεύσαμεν!» οδηγηθήκαμε τελικά σε πτώχευση.

Αυτή η πτώχευση είχε ως συνέπεια την αποδοχή τελικά της Ελλάδας το 1898 σε Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο (ΔΟΕ), όπου υποχρέωσε την χώρα σε πολιτική αυστηρότατης λιτότητας ως το 1910 τουλάχιστον. Στην συνέχεια καταργήθηκε με το β' παγκόσμιο πόλεμο.

Όμως για να μπορέσουν όλα αυτά να επιτευχθούν και να γίνουν πραγματικότητα ο τότε πρωθυπουργός Τρικούπης έπρεπε να προχωρήσει στη λήψη και στην έκδοση μεγάλων δανείων. Τα οποία απαιτούσαν κόπους και ασυνήθιστες θυσίες για τον Ελληνικό λαό. Για το λόγο αυτό, ο λαός άρχισε να αμφισβητεί την κυβέρνηση και να εκφράζει τις αμφιβολίες του καθώς και να είναι πιο επιφυλακτικός. Ήδη είχε υποστεί πολλά και τα ποσά τα οποία είχε πάρει ο Τρικούπης αποτελούσαν υπέρογκα ποσά για εκείνα τα δεδομένα. Ο Τρικούπης εν τω μεταξύ όλο αυτό το χρόνο όπως αναφερθήκαμε και παραπάνω είχε προχωρήσει στη δημιουργία εκσυγχρονιστικών έργων και σε έργα υποδομής. Μερικά από αυτά ήταν (1446 χιλιόμετρα αμαξιτών δρόμων. Το εκτόπισμα των πλοίων υπό την ελληνική σημαία ανέβηκε από 8.241 τόνους σε 144.975 τόνους. Αποπερατώθηκε η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου. Αποξηράνθηκε η λίμνη Κωπαΐδα προσφέροντας 130.000 στρέμματα καλλιεργήσιμης γης, 900 χιλιόμετρα σιδηροδρομικών γραμμών και άλλα.)

Όλα αυτά είχαν ως συνέπεια την αποφόρτιση και το ξέσπασμα του λαού όπου οδήγησε στις πρώτες λαϊκές και εργατικές κινητοποιήσεις. Καθώς και σε απεργίες όπου η πιο σημαντική από αυτές ήταν εκείνη των μεταλλωρύχων του Λαυρίου το 1896.

Αυτό όμως δεν στάθηκε εμπόδιο ώστε να διοργανωθούν οι Ολυμπιακοί αγώνες το 1896. Αφού άλλωστε επρόκειτο για μηδαμινά έξοδα και αφορούσε το εσωτερικό χρέος και όχι το εξωτερικό που έχει να κάνει με την πτώχευση.

Μετά την πτώχευση και την ήττα του Βενιζέλου από το Δηλιγιάννη το 1895 η Ελλάδα οδηγήθηκε στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Τότε υπέστη πολλές κακουχίες και στρατιωτική πανωλεθρία. Όπου με την επικείμενη ήττα οδηγήθηκε για ακόμη μια φορά σε οικονομικό έλεγχο, όπου εκτός από την διαχείριση των οικονομικών πόρων του κράτους ανέλαβε να καθορίζει και την νομισματική πολιτική.

Η περίοδος κατά την οποία διακυβέρνησε την χώρα ο Χαρίλαος Τρικούπης χαρακτηρίζεται από ένα πνεύμα δημιουργίας και ανακαίνισης της χώρας. Γιατί πράγματι υπήρξε μια μεταβατική περίοδο για την ιστορία της Ελλάδας και της μετέπειτα πορείας της όπως θα δούμε. Δηλαδή ουσιαστικά προχώρησε στην ανάπτυξη των φυσικών πόρων. Με την δημιουργία σιδηρόδρομων και την κατασκευή οδών. Υπήρξε σημαντική

αύξηση των δημοσίων εσόδων. Αναδιοργάνωση και ενίσχυση του στρατού και του στόλου, όπου αποτέλεσαν κύρια αφορμή για την έλλειψη δύναμης διεκδίκησης των εθνικών αξιώσεων.

Η Ελληνική βουλή στα τέλη του 19^{ου} αιώνα

Επίσης μία από τις πιο σημαντικές αποφάσεις που είχε πάρει ο Χαρίλαος Τρικούπης αποτέλεσε η παραχώρηση της διάνοιξης της διώρυγας του Ίσθμου στο γαλλικό συνδικάτο Τυρ.

Κατά την διάρκεια όμως των εκλογών που πραγματοποιηθηκαν στις 7 Απριλίου 1885, έχασε στις εκλογές ο Τρικούπης και στη νέα βουλή διέθετε μόνο 60 βουλευτές.

Μετά από τα συμβάντα της συμμετοχής της Ελλάδας στο ρωσοτουρκικό πόλεμο που εξάντλησαν την Ελλάδα οικονομικά, ο Δηλιγιάννης ο οποίος ήταν ο επιφανής αντίπαλος του Τρικούπη καταψηφίστηκε στη Βουλή και ζητήθηκε από τον Τρικούπη να σχηματίσει Νέα Κυβέρνηση.

Μετά τις εκλογές του 1886 όπου το κόμμα του Τρικούπη θριάμβευσε, προχώρησε στην εσωτερική και οικονομική αναδιοργάνωση της χώρας, όπου έθεσε και τα θεμέλια της οικονομικής νομοθεσίας του κράτους.

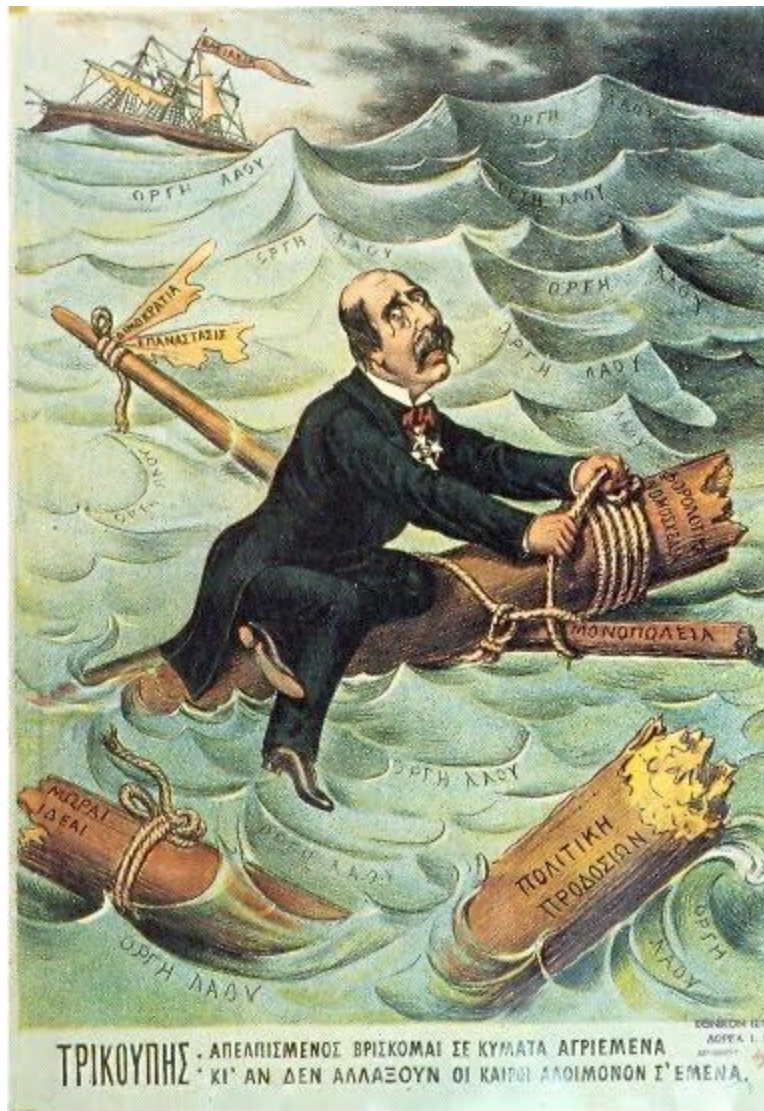

Χαρίλαος Τρικούπης

Πρωθυπουργός της Ελλάδας 1893

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΤΩΧΕΥΣΗ ΤΟΥ 1929

Ήδη από τους βαλκανικούς πολέμους (1912-13) και πιο συγκεκριμένα με τον Α παγκόσμιο πόλεμο (1914-18) έχει ως

συνέπεια την διάλυση του διεθνούς εμπορίου, με αποτέλεσμα τον ναυτικό εξοπλισμό της Ελλάδας από τις δυνάμεις της Ανταντ. Με κύριο σκοπό και στόχο την αυτάρκεια της χώρας με υλικά αγαθά και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Για να επιτευχτεί η αυτάρκεια της χώρας έπρεπε να γίνει εκβιομηχάνιση των ντόπιων προϊόντων επειδή αδυνατούσαν να κάνουν εξαγωγή αυτών στο εξωτερικό λόγω του πολέμου. Έτσι έγινε εκμετάλλευση του εσωτερικού πλούτου της χώρας καθώς και αξιοποίηση των ντόπιων πηγών ενέργειας. Επίσης αναπτύχτηκε πολύ έντονα το φαινόμενο της δημιουργίας νέων βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων έτσι ώστε να εξυπηρετούν τις βιοτικές ανάγκες όχι μόνο των ντόπιων κατοίκων αλλά και του μεγάλου κύματος μεταναστών. Με αυτό τον τρόπο η Ελληνική διοίκηση προχώρησε σε γρήγορες και αναγκαστικές μεταρρυθμίσεις για να καλύψει το μεγάλο αριθμό των μεταναστών που με τις συνεχόμενες αφίξεις ολοένα και μεγάλωνε και έπρεπε να απορροφηθεί στη χώρα. Έτσι υπήρξε μια διαρθρωτική ανάπτυξη για την χώρα. Επίσης με την ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης έγινε ανακατανομή των τσιφλικιών σε καλλιεργητές ώστε να υπάρξει αύξηση της παράγωγης με σκοπό να μεγαλώσει την ζήτηση των προϊόντων που η ελληνική βιομηχανία μπορούσε να παράγει.

Επίσης είχαμε μεγάλη εισροή ξένων κεφαλαίων και πιο συγκεκριμένα αμερικανικών και αγγλικών κεφαλαίων στην

Ελληνική βιομηχανία. Η ανάπτυξη του κρατικού παρεμβατισμού στηρίζονταν στον εξωτερικό δανεισμό. Ο εξωτερικός δανεισμός όμως είχε ως αποτέλεσμα την διόγκωση του δημόσιου χρέους.

Η οικονομική κρίση είχε καλά ριζώσει ήδη από την Παγκόσμια οικονομική ύφεση του 1929 όπου ξεκίνησε από τις ΗΠΑ και επεκτάθηκε και στις υπόλοιπες χώρες, με αποτέλεσμα να έχει οδυνηρές συνέπειες για την οικονομία των χωρών. Η οικονομική κρίση του 1929 ξεκίνησε στις 24 Οκτωβρίου του 1929.

Η οικονομική κρίση επηρέασε τόσο τα ανεπτυγμένα όσο και τα αναπτυσσόμενα κράτη. Συγκεκριμένα είχε οδυνηρές συνέπειες για το διεθνές εμπόριο διότι επιβράδυνε τόσο τις εσωτερικές όσο και τις εξωτερικές συναλλαγές των χωρών μεταξύ τους. Λόγω της οικονομικής αδυναμίας οι πολίτες αδυνατούσαν να καλύψουν τις βασικές πρώτες ανάγκες, δηλαδή τις βιοποριστικές τους ανάγκες όπως η τροφή, η ένδυση, η στέγη και αλλά. Υπήρξε πτώση της παραγωγής σε περιοχές που εξαρτιόνταν κυρίως από την εκμετάλλευση της γης, ορυχείων και ξύλου καθώς και με αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες.

Ήδη η Παγκόσμια Οικονομική κρίση του 1929 είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις. Η κρίση αυτή ξεκίνησε με την κατάρρευση του Αμερικανικού χρηματιστήριου στην Νέα Υόρκη το 1929. Με συνέπεια να εξαπλωθεί και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

Στην Ελλάδα έφτασε σε μια περίοδο οικονομικής ευημερίας. Περίπου στις αρχές του 1930, όπου ο τότε πρωθυπουργός της Ελλάδας Ελευθέριος Βενιζέλος είχε προωθήσει ένα οικονομικό πρόγραμμα με αναπτυξιακά έργα. Με στόχο την οικονομική άνθηση και ανασυγκρότηση της Ελλάδας. Αλλά δυστυχώς λόγω των οικονομικών συγκυριών δεν μπόρεσαν να επιτευχθούν αυτά τα έργα άμεσα και έγκαιρα. Διότι πλέον δεν έπαιρναν χρηματοδοτήσεις από το εξωτερικό για την ανάπτυξη των δημοσίων έργων.

5.2 ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ

Ένα από τα κύρια αίτια της οικονομικής κρίσης ήταν ο υπερβολικός δανεισμός των πολιτών από τις τράπεζες. Λόγω του χαμηλού επιτοκίου που τους εξασφάλιζε η τράπεζα οι πολίτες οδηγούνταν όλο και περισσότερο στο να δανείζονται. Με την οικονομική κρίση αδυνατούσαν οι πολίτες να αποπληρώσουν τα χρέη τους στην τράπεζα. Οι τράπεζες άρχισαν να καταρρέουν λόγω έλλειψης ρευστού στην αγορά. Επίσης οι καταθέτες λόγω του συμβάντος έκαναν ανάληψη των χρημάτων τους με αποτέλεσμα οι τράπεζες να έχουν πολύ σημαντικές επιπτώσεις στα χρηματικά διαθέσιμα αποθέματά τους.

Οι τράπεζες χρηματοδοτούσαν τους δανειολήπτες τους όμως στην συνέχεια η αδυναμία των δανειοληπτών τους να αποπληρώσουν τα χρέη τους, είχε σαν αποτέλεσμα η πιστοληπτική ικανότητα καθώς και η αφερεγγυότητα των τραπεζών να μειωθεί.

Παρά την προσπάθεια των τραπεζών μέσα από κυβερνητικές πολιτικές καθώς και εγγυήσεις να αποτρέψουν τις δυσάρεστες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης αποδείχτηκαν αναποτελεσματικές.

Η οικονομική κρίση του 1929 δεν επηρέασε άμεσα την οικονομία της Ελλάδας, διότι ένα χρόνο πριν από το κραχ της οικονομικής κρίσης ήδη η Ελλάδα βρισκονταν σε μια περίοδο ευημερίας και σταθεροποίησης του νομίσματος.

Η πολιτική του Ελευθέριου Βενιζέλου για την εμμονή του στην παραμονή για την δραχμή έδρασε καταλυτικά για την οικονομία της χώρας. Με την επέκταση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα λόγω της άμεσης σύνδεσης της με τη λύρα Αγγλίας την οδήγησε στην λήψη άμεσων μέτρων. Με την υποχώρηση του Χρηματιστηρίου Αθηνών, τα αποθέματα της σε συνάλλαγμα και σε χρυσό εξανεμίστηκαν. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές μειώθηκαν και ακολούθησαν μια σειρά από πολιτικές που χαρακτηρίζονταν από τον προστατευτισμό. Με έντονα τα στοιχεία της κρατικής

παρέμβασης. Επίσης υπήρξε αναστολή και αδυναμία των πληρωμών καθώς και των δανείων με αποτέλεσμα την υποτίμηση του εθνικού νομίσματος και την επιβολή καθεστώτος αναγκαστικής κυκλοφορίας της δραχμής.

5.3 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ

Κύριοι υπαίτιοι της μακροχρόνιας οικονομικής κρίσης αποτέλεσαν σύμφωνα με την ιστορία στην Ελλάδα ο Κωνσταντής και ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης. Αυτοί ήταν υπεύθυνοι για την αναταραχή και το χάος που προκλήθηκε στην Ελληνική κοινωνία. Με την δολοφονία που πραγματοποίησαν με θύμα τον πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδος το 1827 Ιωάννη Καποδίστρια, ο οποίος ακολούθησε μια αποτελεσματική πολιτική. Όπου έδρασε καταλυτικά για την οικονομία και τα δεδομένα που επικρατούσαν εκείνη την εποχή στην χώρα με την Μικρασιατική καταστροφή καθώς και με την άφιξη των προσφύγων από τις πληγείσες περιοχές.

Με την συνεχόμενη αλόγιστη σπατάλη και κατάχρηση του δημόσιου χρήματος που πρόεκυψε. Με την διαρκή λήψη δανείων από το εξωτερικό υποτίθεται πάντα για την κάλυψη βασικών

αναγκών για τους πολίτες όμως με την κακοδιαχείριση τους από την Ελλάδα είχε άλλα αποτελέσματα από αυτά που ανέμεναν οι πολίτες και το κράτος. Έτσι το κράτος οδηγήθηκε σε πτώχευση όπου οι πολίτες λόγω της δεινής κατάστασης στην οποία βρίσκονταν αδυνατούσαν να ανταποκριθούν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις.

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης του 1929 υπήρξε και το φαινόμενο της χιονοστιβάδας, όπου υπήρξε μια σταδιακή πτώση της οικονομίας όσο αναφορά στο βιομηχανικό τομέα. Υπήρξε επίσης μείωση της αγοραστικής δύναμης λόγω έλλειψης ρευστού στην αγορά.

Υπήρξε πτώση της παραγωγής στις αγροτικές παροχές με συνέπεια οι τιμές των εμπορευμάτων να πέφτουν καθώς στα

ορυχεία και στα δάση. Με αποτέλεσμα να υπάρχει αύξηση της ανεργίας επειδή πλέον δεν υπήρχαν σε αυτόν τον τομέα.

Κύριος παράγοντας της οικονομικής κρίσης του 1929 ήταν η υποχώρηση της Αμερικάνικης κρίσης. Η κρίση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα να συμπαρασύρει και τις υπόλοιπες χώρες στο διάβα της.

Για την αντιμετώπιση της χρειάστηκαν τα κράτη τα οποία έπληξε να ακολουθήσουν μια προστατευτική πολιτική που θα τα βοηθήσει να βγουν από την οικονομική κρίση .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟ 2010 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Η παγκόσμια οικονομική κρίση η οποία προκλήθηκε και ξεκίνησε στις ΗΠΑ (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής), πολύ γρήγορα επεκτάθηκε και στα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη καθώς και στην Ελλάδα.

Βλέπουμε επίσης ότι η κρίση του 2008 όσον αφορά την Ελληνική οικονομία έχει τέσσερα χαρακτηριστικά που είναι:

1. Εμφανίστηκε σε μια ήδη «εξασθενημένη» οικονομία με την έννοια ότι η Ελληνική ήδη είχε σε σημαντικό βαθμό εξαντλήσει το παραδοσιακό μέσο για την αντιμετώπιση μιας κλασικής ύφεσης, το δημοσιονομικό έλλειμμα, αφού εδώ και χρόνια εφαρμόζεται μια επεκτατική δημοσιονομική πολιτική.
2. Εμφανίστηκε σε μια οικονομία κυρίως μέσω της μείωσης της ζήτησης, με τον μεγαλύτερο σκιώδη τομέα και μικρή έκθεση στην εξωτερική διεθνή οικονομία.
3. Απειλήσε τον τραπεζικό τομέα.
4. Επιδείνωσε τα δημόσια οικονομικά.

Ακόμα στην εξασθένηση της ελληνικής οικονομίας συνέβαλλαν και οι εξής παράγοντες:

- ✓ Λόγω της μείωσης των επενδύσεων, που είχε ως αποτέλεσμα την υπερδιόγκωση των ιδιωτικών επενδύσεων, στην υπερδιόγκωση αυτή συνέβαλε επίσης η διατήρηση χαμηλών τραπεζικών επιτοκίων μέχρι το 2007. Όπου για παράδειγμα το 2007 παρουσιάζονται στην Ελληνική οικονομία 250.000 διαμερίσματα προς διάθεση. Το 2009 όμως υπήρχε πτώση 15,6%, το α' εξάμηνο του 2009 όπου ήταν αναμενόμενη
- ✓ λόγω της κρίσης
- ✓ άλλα και για λόγους υπερπροσφοράς.

Επίσης το 2009 το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε σε επίπεδα πολύ μεγαλύτερα από αυτά που θα μπορούσε το δημόσιο χρέος να είναι βιώσιμο με αποτέλεσμα να μην μπορεί να γίνει χρηματοδότηση για το τρέχον δημοσιονομικό έλλειμμα με δανειοδότηση από την αγορά και αυτό θα οδηγούσε την Ελλάδα σε χρεοκοπία και κατ'επέκταση σε στάση πληρωμών.

Παρόλα αυτά η Ελλάδα προσπάθησε να ανακτήσει την αξιοπιστία της στις διεθνείς οικονομικές αγορές. Προχώρησε στη λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών της. Τελικά όμως κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, όπου αποτέλεσαν ένα βοηθητικό μοχλό για την Ελλάδα και αυτό συνέβη στις 23 Απριλίου 2010 από τον τότε πρωθυπουργό με κύριους και

βασικούς όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μετρά δημοσιονομικής προσαρμογής και εξυγίανσης.

6.2 ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η κάθε μορφή της οικονομικής κρίσης άφησε βαριά σημάδια καθώς και συνέπειες στην Ελλάδα. Τα αίτια καθώς και οι συνέπειες που άφησε η οικονομική κρίση στην χώρα μας, οφείλονται κατά μια έννοια στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα στο εσωτερικό της χώρας και στην ακολουθούμενη οικονομική πολιτική. Που συνεχώς διευρύνονται και διογκώνονται τα ελλείμματα αλλά και οι πολιτικές που έχουν εφαρμόσει και συνεχίζουν να εφαρμόζουν η εκάστοτε κυβέρνηση που εκλέγεται ώστε να προχωρήσουν στην επίλυση των καίριων προβλημάτων του κράτους.

Επίσης η οικονομική κρίση είχε επιπτώσεις τόσο στην οικονομική όσο και στην κοινωνική ζωή της χώρας. Ο μεγάλος αριθμός ανεργίας που είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις, έγινε αιτία να πυροδοτεί και να ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στην φτώχεια. Επίσης οι χώρες χαμηλής και μέσης ανάπτυξης πλήττονται περισσότερο από ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτό

συμβαίνει διότι συνήθως στις αναπτυσσόμενες χώρες το βιοτικό καθώς και το επίπεδο εκπαίδευσης είναι σαφώς καλύτερο. Σε αυτή την κατάσταση συντέλεσε δραματικά η παγκοσμιοποίηση.

Τα κύρια αίτια της οικονομικής κρίσης τα οποία μας οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση είναι κατά κύριο λόγο τα εξής:

- Η παραπλάνηση στις τιμές των ακινήτων σε πολλές περιοχές των ΗΠΑ. Η οποία διευκόλυνε την υπέρ-κατανάλωση. Με αποτέλεσμα την υπερ-θέρμανση της οικονομίας και την αύξηση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, όπως πολλές φορές συμβαίνει σε παρόμοιες κρίσεις.
- Η ραγδαία εξάπλωση στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου. Από 9% των συνολικών στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου. Από 9% των συνολικών στεγαστικών το 2003 σε 24% το 2007. Δηλαδή μια αχαλίνωτη πιστωτική επέκταση σε κατηγορίες νοικοκυριών που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα έπρεπε να έχουν δανειοδοτηθεί. Οι τράπεζες παρείχαν δάνεια με μόνη εγγύηση την αναμενόμενη αύξηση στην τιμή της κατοικίας, ενώ διευκόλυναν τα νοικοκυριά με ελκυστικά χαμηλά επιτόκια στα πρώτα χρόνια, τα οποία όμως θα αναπροσαρμόζονταν στην συνέχεια. Πολλές φορές οι τράπεζες αναλάμβαναν να πληρώσουν το δάνειο του νοικοκυριού από άλλη τράπεζα, επειδή το νοικοκυριό είχε πρόβλημα αποπληρωμής.

- Η μεταφορά του ρίσκου από τους ισολογισμούς των τραπεζών στο κοινό και τους επενδυτές μέσω ταυτοποιήσεων, πολλοί από τους οποίους αγνοούσαν το ύψος του κινδύνου κι υπήρξαν επιρρεπείς στις τότε υψηλές αποδόσεις. Η μεταφορά αυτή του ρίσκου επέτρεπε στις τράπεζες να δανείζουν άφοβα σε μη φερέγγυους δανειολήπτες και στην συνέχεια να αποκτούν ρευστότητα για επιπλέον δανειοδοτήσεις , χωρίς να χρειάζεται να βρουν νέους κατάθετες.

Επίσης κύριες αίτιες της δημοσιονομικής αυτής οικονομικής κρίσης υπήρξαν και άλλοι τρεις παράγοντες οι οποίοι έπαιξαν καταλυτικό ρολό και είναι:

- Οι πολιτικές δραστηκής μείωσης των φορολογικών εσόδων που ακλούθησαν οι Ελληνικές κυβερνήσεις για πάνω από μια δεκαετία πριν την κρίση.
- Η νεοφιλελεύθερη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απέκλειε τη στήριξη των δημόσιων οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αλλά υποχρέωνε τις κυβερνήσεις να αντλούν δάνεια μόνο από τις εμπορικές τράπεζες και γενικότερα τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Με αποτέλεσμα την εκτίναξη των επιτοκίων δανεισμού στην συγκυρία της

κρίσης. Όταν οι χρηματαγορές απέσυραν την εμπιστοσύνη τους προς την ελληνική οικονομία, τα επιτόκια δανεισμού του δημοσίου εκτινάχτηκαν σε δυσβάστακτα ύψη. Τον Φεβρουάριο 2010 αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή επιτροπή η διαμόρφωση ενός πακέτου δανειακής στήριξης του Ελληνικού δημοσίου με την εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ). Υπό τον όρο ότι η χώρα θα ακολουθούσε ένα αυστηρό πρόγραμμα περιστολής των δημόσιων δαπανών. Η κυβέρνηση προσανατολίστηκε στον περιορισμό των δαπανών που αφορούσαν τους μισθούς του δημοσίου. Και προσανατολίστηκε στην περιστολή του κοινωνικού κράτους, παράλληλη αύξηση των εσόδων κυρίως από έμμεσους φόρους (αύξηση ΦΠΑ). Άφησε αμετάβλητες τις συνθήκες αναφορικά με άλλες πηγές εσόδων ή δαπανών. Στις 23 Απριλίου 2010 η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε την ενεργοποίηση του μηχανισμού δανειακής στήριξης εκ μέρους της ΕΕ και του ΔΝΤ. Εγκαινιάζοντας παράλληλα πολιτικές «συρρίκνωσης του κράτους» αναφορικά με το ασφαλιστικό σύστημα, τις συντάξεις, την τοπική αυτοδιοίκηση.

- Στην ίδια την ύπαρξη του ευρώ που, πριν την κρίση, διευκόλυνε τη μεταφορά πόρων προς τις χώρες που αναπτύσσονταν ταχύτερα. Οι κεφαλαιακές αυτές εισροές ισοσκελίζουν το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας. Δηλαδή επέτρεπαν πριν την κρίση στην Ελλάδα και άλλες χώρες της λεγόμενης «ευρωπαϊκής περιφέρειας» να διατηρούν ένα σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρέχουσων συναλλαγών. Με το ξέσπασμα της κρίσης η δυνατότητα αυτή ξανεμίσθηκε, καθώς συρρικνώθηκαν οι κεφαλαιακές εισροές.

Εξίσου σημαντικές υπήρξαν και οι εξής αίτιες:

- Ο ανεξέλεγκτος δανεισμός και το τεράστιο εξωτερικό χρέος.
- Η διάλυση της παραγωγικής βάσης της χώρας.
- Το ξεπούλημα κερδοφόρων Επιχειρήσεων και Οργανισμών
- Το μεγάλο ύψος των αμυντικών δαπανών.
- Η φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή.
- Η αδιαφάνεια και η σπατάλη του δημόσιου χρήματος
- Η κρίση του πολιτικού συστήματος με το καθεστώς ατιμωρησίας.
- Ο μεγαλοϊδεατισμός μας με τη διοργάνωση της Ολυμπιάδας 2004.
- Η διεθνής κρίση και η κερδοσκοπική επίθεση των αγορών

6.3 ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Τελειώνοντας όπως παρατέθηκαν και παραπάνω οι οικονομικές πτωχεύσεις του Ελληνικού κράτους ξεδιπλώνοντας ανά την ιστορία η οικονομική πτώχευση με οποιαδήποτε μορφή και ως παρουσιάζονταν συνεχίζει να αποτελεί ένα ευρύ και συνεχές φαινόμενο το οποίο θα συνεχίσει για αρκετό καιρό να απασχολεί το εκάστοτε κράτος που πλήττεται από αυτή.

Όλα αυτά συντέλεσαν και έκαναν επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας και λήψης άμεσων μέτρων προκειμένου να περιοριστεί η οικονομική κρίση και αυτά τα μέτρα είναι:

- ✚ Η μείωση της φορολογίας προκειμένου να μπορέσουν οι πολίτες να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους,
- ✚ Για τα άτομα που βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας (που δυστυχώς αυτό το ποσοστό συνεχώς αυξάνεται), να υπάρχουν φορολογικές απαλλαγές καθώς και μειώσεις διότι αυτό το ποσοστό αδυνατεί να προχωρήσει στην αποπληρωμή αυτών. Τέτοιες περιπτώσεις είναι το κοινωνικό τιμολόγιο για την μείωση του ηλεκτρικού ρεύματος.
- ✚ Η δημιουργία Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων που δεν στοχεύουν στο κέρδος αλλά στην κάλυψη βασικών

αναγκών των πολιτών που βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας, όπως για παράδειγμα το κοινωνικό παντοπωλείο, το κοινωνικό ιατρείο, τα συσσίτια και αλλά.

- ✚ Η δημιουργία προγραμμάτων τα οποία χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση όπου δίνουν την δυνατότητα κυρίως στους νέους και είναι συνήθως οι ηλικίες από 18 έως και 30 όπου πλήττονται περισσότερο από τις άλλες. Να απασχοληθούν αντίστοιχα σε θέσεις εργασίας είτε είναι απόφοιτοι Πανεπιστημίων ή ΤΕΙ ή απλά άνεργοι. Καθώς υπάρχει και η δυνατότητα να απορροφηθούν σε αυτές ή τουλάχιστον να αποκτήσουν μια εργασιακή εμπειρία.
- ✚ Να αυξηθεί η οικολογία και η ανακύκλωση για την προστασία του περιβάλλοντος.
- ✚ Να υπάρξουν καλύτερες συνθήκες κοινωνικής προστασίας και υγείας
- ✚ Τέλος να υπάρξουν οργανώσεις και υπηρεσίες ώστε να βοηθάνε και να υποστηρίζουν τα άτομα που χρειάζονται βοήθεια, τα οποία έχουν χάσει την δουλειά τους. Έτσι ώστε να μπορέσουν ξανά να απορροφηθούν και να ενταχθούν στον εργασιακό τομέα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην σημερινή εποχή δυστυχώς η χώρα μας βρίσκεται σε μειονεκτική θέση γιατί όπως είδαμε και παραπάνω παρατέθηκαν οι πτωχεύσεις που δέχτηκε η Ελλάδα. Την έφεραν σε τέτοιο σημείο ώστε να μην έχει άλλη επιλογή με την συνεχή αύξηση του χρέους και την έκδοση επιπρόσθετων δανείων ανά κυβέρνηση να υπόκεινται κάτω από τον έλεγχο του ΔΝΤ (Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου) καθώς και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας.

Με αυτό τον τρόπο «δένει» τα χέρια μας και τώρα είμαστε υποχρεωμένοι να ακολουθούμε όλα τα σκληρά μέτρα που μας επιβάλλουν. Και με την συνεχόμενη πίεση για την μείωση των μισθών, των συντάξεων, την επιβολή ολοένα καινούργιων φόρων προκειμένου να εξοικονομηθούν χρήματα ώστε να γίνει αποπληρωμή του δανείου, το οποίο όμως έχει γονατίσει στην κυριολεξία τον Ελληνικό λαό.

Τέλος πιστεύω ότι για να μπορέσει το χρέος αυτό να είναι βιώσιμο θα πρέπει να γίνει «κούρεμα» του χρέους ώστε να διαγραφεί ένα μέρος του προκειμένου να γίνει πιο εύκολη η προσπάθεια αποπληρωμής του, όπως ακριβώς είχε συμβεί και στο παρελθόν με άλλα κράτη. Επίσης οι όροι και οι προϋποθέσεις που μας θέτει

το ΔΝΤ να είναι επιτεύξιμοι, ώστε να μπορέσει και το κράτος να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις αυτές.

Καθώς και να δώσουν την δυνατότητα στις επόμενες γενιές να ζήσουν με καλύτερες συνθήκες ζωής. Αυτό μπορεί να επιτευχτεί μέσα από το ίδιο το κράτος, καθώς και την Ευρωπαϊκή Ένωση με χρηματοδοτήσεις πρωτίστως για την δημιουργία προγραμμάτων, έργων που θα βοηθήσουν στην απασχόληση αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Θ. Βερέμης- Γ. Κουλιόπουλος, Ελλάς, η σύγχρονη συνέχεια, εκδ. Καστανιώτη Αθήνα, 2006
2. Χαρδούβελης, Γ.Α., (2009), «Η χρηματοοικονομική κρίση και το μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας» Eurobank EFG Economic Research Η κρίση του 2007 2009 : τα αίτια, η αντιμετώπιση και οι προοπτικές, vol. 4
3. <https://el.wikibooks.org/> Οι οικονομικές κρίσεις στην Ελλάδα από την απελευθέρωση
4. Argolikivivliothiki.gr/2012/11/01/economic-crises/ Οικονομικές κρίσεις και χρεωκοπία (19^{ος} – 20^{ος} αιώνας)
5. Mavrioxia.blog.com/2014/04/blog-post.htm/ Μαύρη Οχιά: τα δάνεια του Όθωνα και η πτώχευση του 1843
6. Filiatranews.blogspot.com/2012/02/1843.html Η πτώχευση του 1843.
7. <https://el.wikipedia.org/wiki> Πτώχευση κράτους - Βικιπαίδεια